

Предчисленије и
друга упутство-
ванія пріина
Учредничество
у Пешти на Ро-
зенъ - Плацу
Nо. 285 и сва-
ко Цесаро Кра.
Поште Чинов-
ничество.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Соуптег.)

ПЕШТА.

Четвртакъ

23. Декемвриа. 1843.

Год. II.

ПОЗДРАВЪ

на

Данъ Христовогъ Рождества

Р Срб.

Небо! земля! садъ с' затресн!
Нек' с' чуе тутнѣ гласъ!
Родіосе Агнецъ въ ясли
На радостный намъ часъ!

Избавитель целогъ Рода
Данасъ лежи на земли,
У пещери на сред' нома
Тамо себе онъ яви.

Изъ глубине тад' затруби
Слава во вышныхъ Богу
Луре гласъ настъ пробуди
Гди пастыри садъ строю.

О, пресрећни Роде Србскій!
Подиж' данасъ къ Небу гласъ,
Накъ ты Музу садъ замоли
Некъ т' устрои луре стасъ.

Те почињай велегласно
Некъ с' разлеже громный гласъ,
Одъ све стране некъ ти ехо
Дола данасъ дѣ басъ.

Малый, велик' нека спѣши,
Богу жертву приноси.
Нека свакій данасъ тежи
Да му пѣсни подноси.

I. Михайловичъ.

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА:

(Съ Нѣмачкогъ.)

отъ Дра П. Йоановићъ.

(конациъ)

Съ богослужевными добродѣтелими есу
кућевне врло яко сајожене; и требаје бы
безъ сваке сумнѣ, да су обоимъ родовыми
обще. Но и овдѣ примѣтити је већу похвалу
кодъ женски; баремъ више оне нуждны до-
бродѣтеліј притажавају. У вѣжномъ возрасту
младо женско, будући да је боязливо, и ни-
какве помоћи нема, већма се къ матери при-
љубљава. И будући да никди одъ нѣ не од-
ходи; већма ју любити учисе. Кадъ је обуз-
ме страхъ; то кодъ оне се упокојва, коя ю
защищава; и вѣчу слабость, коју нѣна не-
моћь произноси, умножава јошть већма нѣна
чувствителност. Кадъ мати постане, друге
има дужности, и све је побуђује, те наблю-
давати. Онда станѣ обадва рода врло се ра-
зликује. Мужко, кое на различне раднї, и
свакојака художества сile свое употребљава,
и ёстеству се покорава, у труду своемъ, у
срѣћнимъ предпріятіјма и прилѣжанію своемъ
нализи увеселеніе. Жена накъ, више у ти-
шини и у единенію живећи, много манѣ има
заниманіја. Увеселеніја ныјова морају изъ ны-
јовы добродѣтеліј происходить. Ныјова позо-
рища есу ныјово домородство. При колевки
свогъ дѣтенцета сѣдећи и осмѣшавање свое кће-
ри, и игру сына свога сматрајући, за срећну
себе матеръ признае. И гдји бы тако састра-
данї, выку, и яка движенија ёстества наћи
могли? Чин је у равно време побудитељніј

и повышенный характеръ, кои све у найве-
ћемъ степену чувствуе? Можетъ быти ладно
немарльны и жалостно строги' много' ота-
ца? Ние знаста, него у горећој и ревностной
душы матерји. Оне стрмоглавъ у воду скачу,
да бы дѣте свое, непромотреню тамо падше,
избавити могле. У ватру безъ обѣра трче,
да бы дѣтенце свое у колевки спаваюће, изъ
пожара освободити могле. Оне грле сасвимъ
бледе и разсутомъ косомъ, съ найвећимъ
духодвиженемъ, мртво тѣло своегъ сына,
кои је у наручју књиномъ душу испустіо, у-
стнє свое на ладне нѣгове устнє претисну-
вши, са сузама своима нечувственный пепел
нѣговъ сживити трудесе. Ова велика изра-
женїа, ови душу и срдце пробілююћи чертежи,
кои чине, да намъ у једно време срдце
одъ чуда, страха и любови куца, никогда ни-
тко другій, развѣ женске ни је притажавао,
и никогда не ћеду другомъ комъ, него нѣма
принадлежавати. Оне имаю у свакима тре-
нутцима вѣшто на себи, што ји прече свега
возвышава, и кое намъ као да нове душе од-
крывамо, или познате естества границе пре-
корачајамо, яко чинисе.

Пріятельство чинисе да је женскима нѣ-
што реће; но признати морамо, да кадъ се
кодъ ви то укаже, то много је нѣжніе и от-
мѣніе. Мужки имаю выше дѣла', и поступа-
ња, нежели побужденія и пріятности у прія-
тельству. Често то увређиваю, кадъ свое у
годности траже; и нїове найнѣжніе мысли,
ни су довольно мудре, и проницательне, у
смотреню малenkостїй, кое велику цѣну имаю.
Ни женске имаю чувственость у малы-
ма и единственными стварма, коя нѣма о
свемъ и вѣстie дае. Ништа се одъ нїи не са-
крыва. Оне изнађу пріятельство, кое ћутi;
страшљиво пріятельство охрабраваю, и стра-
дајуће знаду оне на пріятный начинъ утѣша-
вати. Оне послужую б лио срдце съ много
отиѣнимъ художествомъ много лакше; оне
нѣму покой улываю, и ч не, да оно нѣмиръ
свой не осѣћа. Оне особыто знаду дѣлима
цѣну приложити, кое иначе никакву имаје
не бы. Много пута, при важныма догађајима,
желimo мы мужко лице за пріятеля имати;
но много выше, и срећніе есть пріятельство

едне женске желити Женске имаю у любо-
ви подобне нѣжности и любкости. По прія-
тельству и любви долази добочиство и
саболѣзнованїе, кое душу бѣдама и исрећа-
ма сајожава. Познато је да је то понайвыше
свойство женски'. Свашто њи къ разиѣженію
саболѣзнованія побуждава. Ранне и болести
много нѣжнія чувства у нѣму рађаю. Изобра-
женіе бѣле и гадљивости повређуе таки нѣ-
ову нѣжну меккость. Чертежъ болова и увре-
ђенія много вѣће у душама нїовыми пра-
вичати. Оне дакле мораю и много жељніе бы-
ти, помоћи и подпору подати. Оне имаю пре-
имуществу чувственость естественогъ на-
гона, коя је заната пре многогъ промышле-
нія, и вѣће је помогла, докле мужко лице
стварь у измѣреніе приводи. Ныни добро-
чинство је тога ради може быти мање о-
смотрено, но вѣћма занато. Оно је и много
предосторожніе и нѣжніе Коя женска је ни-
гда имала никакву страхопочитанія спрамъ
нешастіја.

— У свакомъ вѣку најзисе разликуюћа
чртa, ради заслуга' женски', коя се у томъ
састои, да вѣћу часть царствуюћи качества'
у свакомъ вѣка простору изуземно, и поро-
ке тога избѣгавамо!

АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ.

(Изъ Cestopisa J. Колларовогъ, etc.)

Зато самъ и я свагда сожалѣјао, што
тако великиј нашъ Славенскій Народъ верло
мalo участia на мору и у нѣговимъ благодѣ-
јама има; и знаста ово је једанъ отъ первы
секова, што је негатив овай Народъ у култу-
ри, а имену у Індустри и у терговини са
цѣломъ свѣтомъ, много натрага' за другимъ
Народима заостао. Ни једномъ скоро Евро-
пейскомъ Народу морско сообращеніе и рад-
није тако препречена и прекинута, као на-
шемъ Славенскомъ. Чеси, Поляцы, Сер-
бљи, Хорвати и Славонци своя поселенія и
обиталища доста далеко отъ мора имају, ни-
ти ји се ово што тада тиче, и у путу имъ
стои. А участie Русса, Бугара, и Далмати-
наца у сравнjeniu са нашегъ Народа величи-

УНИВЕРЗИТЕСКА БИБЛИОТЕКА

номъ и отношенію Славія у Енглескій, Шпаньской, Французской, Італіи и Иѣначкой ще достойно ни да се спомене. Найвећа несрѣда, коя е нашъ Народъ у стара времена сгодила, есть та, што су га туби Народи свада отъ моря и нѣгове Терговине сужбили и отућивали. Ту му е живица културе прободенъ, кои треба да опеть зарасте и да се заљчи.

Отъ Путника, кои су на крову галліе били, познамъ я много Бугарски и Далматински Терговца, кои се таки, како имъ явимъ, да самъ се радъ съ вѣхма поразговарати, око мене скупе, и то на велику мою хасну: єрбо я као странноземацъ садъ више отъ вѣхма научимъ и искусимъ, нежели они отъ мене. Они су понайвиште обучени били у дугачке Турске халъине, кое се мени, — окромъ кодъ Священства — никадъ ни су донасти могле. Еуропейско ношиво, не само да е само по себи красно, него има юшти и то преимущество, да душу и тѣло, а често и характеръ поединогъ човека открива и издае, кое све дугачко Турско одѣло закрыло и замотава.

Они ми овѣ много сообщиште о нѣювомъ Славенскомъ подређлу, онїювымъ нравима, обычаями и предразсужденијама, о добрымъ и неваљальнѣмъ свойствама нїовы земляка, и то са отвореннымъ и простодушнимъ повѣреніемъ, кадъ су примѣтили, да самъ я Славянинъ. па да и я све, што се годъ подрекла муга Славенскогъ Народатыче, са свакимъ участіемъ и усердіемъ пріимамъ. — Два су Бугарина присутствовала, отъ кои самъ моимъ ушима чуо и освѣдохіосе, да и међу изговоромъ Бугарскогъ и Польскогъ Рінема велика разлика; Бугарскій крозъ носъ гласъ изговараня нїе тако якій и оштаръ, као Польскій. Бугари ми се ови овдѣ яко и горко истуже на Енглезе и нїове Посланике, кои су у Цариграду; да они сирѣћи свако заведеніе у Бугарской, кое бы служило на просвѣщеніе Народа и воздѣланіе землѣ, отма угњѣтаваю кодъ Престола Царскогъ и кодъ други маны Чиновника облагуюћи и гледе да ма каквимъ начиномъ ово поруше и уничиже; пакъ юшти и све сile употреблюю,

да и самъ Бугарскій Народъ разруше и исчреће. Турци, кои су вообще лѣни и глупи, ништа се у нашъ Бугарске послове немѣшијо, ма да мы нама колико Школа, Професора и Учителя заводити почнемо: али то немогу да гледе и терпе Енглези: него отма стану кодъ двора Пашиногъ зато протестрати дотле, докле намъ годъ Паша као Державна властъ ово незабрани. — „А зашто Енглези то чине?“ упътамъ ій а. „Зато,“ отговоре ми, — „что се стараю, да не бы Славянство синіимъ и снажнімъ постало, пакъ чрезъ то да се не бы Славенска Терговина на мору, отъ дана на данъ све вѣхма возглашајућисе яче повела и вѣхма узложила.“ — Ови добри люди юшти ми много овому подобни примѣра себичны Дућанджіа у изображеній Барбаріи сообщите. Сузе ми яко низъ лице потеку, кадъ овдѣ чуемъ и жалостну вѣсть, да в старый мой познаникъ и приятель господарь Анђелко Палашовъ, Бугарскій Великовупацъ (кои Пештанскѣ годинѣ торгове посѣщавати обычествование), кадъ е хотѣо у мѣсту свогъ рожденія, Велешу, училище и Учителя, и вообще предуготовленія къ воздѣланію и изображенію да заведе, подговоромъ и наважденіемъ Енглеза 100 дегенека претерпіо, и као изгнаникъ изъ свогъ отечества удалитисе морао. Ако осѣте Турци кодъ кога Бугарскогъ или Босанскогъ Христіанина новаца, то га таки за ноге ошипку гвоздену тако обѣсе, да му глава доле виси, и овало га дотле оставе да се пати, докле имъ или онъ самъ или нѣгови пріятельи захївану суму новца неположе. Сусретне ли на коню яшнѣй Христіанинъ пешке идућегъ Турчина, то онъ таки мора да се съ коня сиђе, и дотле яко съ пригнутомъ главомъ да стои, докле овай не проће Еуропа смилеваласе на Грке, и пріимила ій се съ найвећимъ Ентузијазмомъ, али сиромашни Славни незаслужую Христіанскогъ соболѣзвованія — вальда зато, што су Славяни! — *)

*) Ово е занета за читаво Славенство велика срамота, и съ тымъ вѣћа, што намъ найновија Статистика доказуе, да в Славенство једанъ найвећији у Еуропи народъ! —

Зато су дакле и за сачала небеса пробијоћа тужена Стіхотворца Острожинскогъ съ Балканске горе, коя су се по цѣлѣ Европи безъ свакогъ одека разнела.

(коначъ слѣдуе.)

ПРАЗДНИКЪ БОЖИЋА.

Добро намъ дошао Божићу, великий, Светый Праздниче, кои настъ Рождества Найблагороднегъ, на земљи такођеръ пожившегъ, и кои настъ Нојавленія Христова опоминѣшъ! Радость и искрения благодарности намъ въ внутренность нашу озарила, кадъ по-мислимо, шта въ свѣтѣ пре био, шта въ сада и шта ће быти. Много и премного въ человѣческій Родѣ Нѣговы мъ появленіемъ у науки, утѣхи, крѣпости и у благоговѣйной надежди получio. Онъ въ правый основатель новогъ живота, као и нове среће. И тко се може отъ найблагороднїи и наймудрїи овога свѣта съ Нимъ сранити? — Онъ самъ као единији синь Божији, правый Спаситель и Искушитељ Рода человѣческогъ на земљи пребыть!

Красный и веселый Праздниче, коега мы данасъ светкуемо! И на кои мілліонима у свемъ свѣту благодарна своя сердца къ Оному дижу, кои превыше небесъ на Престолу своеј сѣди, и кои намъ за наше избавленіе и благополучие Христа на землю посланы. Свакій оно чувствуе, шта има Нѣму као Найблагороднєму воздати. О великий Боже и непостижимый Творче, даруй намъ, да достойно проведемо овай светый Праздникъ; дозволи намъ, да га у радости, любови и захвалности светкуемо.

Светый въ налогъ у любови живити, любовио цео вѣтъ загерлити, и Іисусу Христу у свему подобану бы-

ти; испуни и наша сердца! Онда ћемо мы данашњи овай Благиј Дани достойно, Богу и Христу угодно провести и праздновати.

И. ј

ВѢСТИ.

(Пешта). Данась 22. Декември, наш. освансуо є првый зимнији данъ са снегомъ до чланака безъ велике стуже. Мостъ јошти и садъ као и лане у ово доба између Пеште и Будима на Дунаву стои, и храбри съ благими овимъ зимнимъ временемъ бездрвну сиромашь, да се зиме не бои; утѣраваюћи купно и раскошно богатство, да му сухоћији соњи мићу Пештомъ и Будимомъ преко Римски и наши Светаца раскинути неће; но напротивъ страши: Посластичаре, Мессаре, Рыбаре, Пиваре и Крчмаре, да ћеду безъ леда исто као и лане остати; али „курякъ зыму ће изео“ — па баштъ у случају, ако бы зима и безъ леда прошла, нетреба се зато ништа бояти; јеръ се чуе, да овамо на пролеће Ала = Божко Обсенач долази, кои є и месецца Јула у стану на Бини, Дунавъ заледити, и јошти у толико є боли овай иѣгонт ледъ, што отъ нѣга направљена ледосладница (Gefrorenee) вигда запалене грше и жигерица не приузрокуе.

БЕЧКА ЛУТРИЈА.

отъ 30. Декември. р. № 85 44 70 89 59
Вућићесе 10. Јануар. 1844. п. р.

БУДИМСКА ЛУТРИЈА.

отъ 3. Јануар. р. № 12 18 28 23 25
Вућићесе 17. Јануар. 1844.

КНЬИЖЕВНА ИЗВѢСТИЈА.

Књига, сподъ именемъ: Право Мѣнично Унгаріе, коју є Н. Высокоблагородіе Г. Еугеній отъ Гуруковић, ревностнѣјшији садъ наша Народны Школа кр Верховный Надзиратель, јошти 1840. године, као надалеко чувенъ и знаменитъ Адвокатъ, съ Мађарскогъ језика, у који є по узаконенію ово Право на Державномъ Собору подлинно и списано было, на Сербски достовѣрно и изрядно превео. Кромѣ тога пакъ, како класичкомъ стилу, тако и красоти Сербскогъ книжевногъ језика, кои є вышевалѣнныи Господинъ є преводомъ овимъ показао довольно се човекъ надивити не може; и на истый начинъ да є съ Јурідическомъ терминологијомъ, као при найпрвљимъ Сербскомъ овогъ Дѣла преводу ожиданіе Читатеља Сербски здраво надашао, то ће свакій беспристрастанъ Читатель призвати. Правописање пакъ, употребио є наше каноническо, кое и недонушта, да бы речи и смыслъ по гдикои варалица на хиљаду лажљивы начина преокретати могло: јербо є разлика између мѣра, мѣра и мѣра; између быти и бити; између лира и лура, и т. д. Особито пакъ надокнадио є Г. Преводитель ово свое Дѣло са терминологијскимъ изјасненіјемъ тако, да му Дѣло свакій, кои текъ читати уме, далеко маќше, негъ иакву другу књигу разумѣти може. И преко свега тога на ову исту књигу изышле су као у договору — јошти две критике; на кое Г. Преводитель ће хтео ни отговорити, держајући, као што самъ вели за излишно доказывать, да є пакость, кадъ се иста и сама издае шта є и какое. Тако дакле, ако бы тко књигу ову (отъ кое є јошъ нѣколико чисала кодъ мене заостало) за потребу свою имати желјо, то нека се на мене долепиши, съ франкіратымъ писомъ, порукомъ или лично обратити благозволи. Књига ова стои по спуштеной цени на велињу папиру 1 фор. а на другъ папиру 40 кр. у сребру.

Такођеръ кодъ долеписаногъ находио се за продају и једна 1663. године испослована Бібліа Старогъ и Новогъ Завѣта на великомъ колу, која є 1779. л. у Москви препечатана съ Образомъ Царице Елісавете, и при свакој Пророческой (ове Бібліе) понаособъ књизи съ начертаніемъ исторически Изображеніја. О овој подъ Елісаветомъ испослованој Бібліи Учени веле, да є найболѣ и најчистије на Славенскомъ језику списка; зато ако бы кое отъ Православны наши Общества, или кои Общежителнији Монастыри за свою Церкву или Бібліо-еку, или може быти кои побожнији Христијани за собствену свою душевну усладу, ову рѣдку древностъ желјо имати, то нека се, као што смо горе рекли, у смотренiu цѣне, јави.

У Леополдовoj улицы подъ № . 181.

Отъ стране Дѣловодителотва Аронъ Добровоевић.